

HYPERION

REVISTĂ LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ

Director : C. ARGINTARU

COLABOREAZĂ:

Mihail Drăgănescu, C. Argintaru, Ionel Chisălitză-Severeanu, Florica Ciura, G. Retezeanu, G. Barbul, Sandu Arianu, C. Ștefăniu și I. Moldovanu. — Traduceri după Arturo Graf, Henry Durville, Ellick-Morn și Eduard Schusé. — Portrete artistice, Cărți, Reviste, Știri artistice. — Gravuri și vignete de Marcel Olănescu. — Desene-portrete de Dure și Guncser.

ANUL II — Nr. 7 DIN IULIE 1933 — CLUJ

HYPERION

REVISTĂ LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ
DIRECTOR: C. ARGINTARU

APARE LA SFÂRȘITUL FIECĂREI LUNI
REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA :
CLUJ, CALEA DOROBANȚILOR NO. 60

ABONAMENTE NUMAI ANUALE :
PARTICULARI 200 LEI
INSTITUȚIILE DE ORICE FEL,
FIE DE STAT SAU PARTICULARE 300 LEI
MINISTERELE ȘI STREINĂTATEA 500 LEI
ÎN COMERȚ NU SE GĂSEȘTE

REVISTA NU SE TRIMITE DECÂT ACE-
LORA CARE ACHITĂ ÎNAINTE ABONA-
MENTUL

MANUSCRISELE NEPUBLICATE SE ARD

DIN PARADISUL SUFLETULUI

Rare ori ne gândim la suferințele altora și multe sunt cauzele acestei indiferențe.

Pe străzi, în omnibuze și tramvaie, în cafenele, restaurante și în localuri publice, nu putem vedea vre-un semn de suferință în ochii celor nenorociți, pentru că acei cari suferă își stăpânesc lacrimile și de multe ori le maschează cu un zâmbet pe buzele lor.

Bolnavul stând acasă sau în spital nu-l vedem și deaceia, nevăzându-l, nu ne putem gândi la el.

Nesimțind nici o durere, uităm că ea există undeva.

De multe ori și noi suntem absorbiți de propriile noastre suferințe, sau de munca noastră, sau de plăcerile noastre, așa că nu avem timp să ne gândim la alții.

Dacă, totuși, surtem martori la un accident sau atențiunea noastră este atrasă asupra lui de relatările din ziare, suntem forțați să ne gândim la suferințele victimei și ale familiei sale, dar ne grăbim să ne gândim la altceva, pentru că dorim liniștea minții noastre, sau că plăcerile noastre să nu ne fie răpite, gândindu-ne la lucruri triste.

Gândindu-ne puțin vedem cât de multe și cât de grozave sunt suferințele pe care le îndură omenirea.

Dezamăgiri și deziluzii de toate felurile, lipsa unei afecțiuni adânc dorită, adeseori suferim egoismul acelora de cari depindem, sau al acelora de cari suntem forțați să ne legăm. Câte odată suferim trădarea sau indiferența prietenilor pentru care avem vre-o mare afecțiune sau suferim din cauza unor simple neînțelegeri care ne despart inimile. Suferim plecarea într'o țară îndepărtată și despărțirea de aceia pe cari îi iubim și teama de a nu-i mai revedea niciodată. Indurăm suferințele provocate de relele condițiuni sociale sau economice, câte odată greutatea de a găsi de lucru, sau nevoia de a îndeplini o muncă nepotrivită,

poate timp de mai mulți ani, pentru a sprijini pe cei ce depind de noi. Indurăm nesiguranța viitorului și teama de a cădea în sărăcie. Moartea iubiților noștri părinți, soț sau soție, copii, prieteni, rude, părăsindu-ne, zdrobiți și covârșiți de mahnire. Suferim câte odată o boală grea și dureroasă sau operațiuni chirurgicale, întotdeauna temute de pacient. De multe ori ne îngrijorează teama vreunei maladii care ar putea să survie, cu atât mai grav, dacă cel bolnav ar fi tatăl unei familii al cărui salariu este indispensabil pentru întreținerea casei. Apoi gândul dureros! — dacă survine moartea, ce vor deveni soția și copiii? Nu va veni sărăcia și mizeria peste acești iubiți? Și teama de a pierde pâinea îi deșteptă noaptea pe acești îndurerați și le tulbură liniștea. Aceiași neliniște pentru o mamă ai cărei copii sunt încă mici. Și chiar pentru vre-un altul a cărui familie, deși nu va fi asvârlită în sărăcie, dar teama de moarte este grozavă, — moartea la care se silește să nu se gândească, dar care adeseori și pe neașteptate îi forțează imaginația. Unii au neliniști religioase sau filosofice și în multe cazuri există suferințe rezultând dintr'o greșită înțelegere a vieții și a legilor ei.

Desigur, fiecare dintre noi a suferit, suferă acum, sau avea mai târziu de suferit, multe din aceste dureri, neliniști sau turburări. Și dacă înmulțim în mintea noastră aceste supărări, potrivit cu numărul de ființe omenști cari locuiesc acest pământ, vom fi copleșiți de înspăimântătoarea sumă a suferințelor.

Și dacă la aceste suferințe, mai adaogăm și pe acelea ale timpului trecut!

O! dacă am putea să auzim într'aceiași clipă toate strigătele de durere ale fraților noștri și ale surorilor noastre din largă omenire, dacă am putea să le vedem lacrămile și să le citim inimile, teama și disperarea lor, desigur că am lua hotărârea să nu mai sporim și noi cu voință sau chiar fără intențiune acest grozav număr de suferințe și vom săpa adânc în inimile noastre, multe și multe hotărâri pline de compătimire, grije și îndurare.

Prima concluzie: *Să nu mărim niciodată suferința sau mahnirea.*

Dar aceasta încă nu este de ajuns. A nu mări nenorocirea cuiva, aceasta nu este decât primul pas spre a aduce fericirea altora. Trebuie să adăogăm cu grabă o a doua hotărâre care să completeze pe cea dintâi.

Deci a doua concluzie: *Să ne forțăm a micșora mahnirea și suferința altora*

Ori și cât... viața pe pământ nu este numai nefericire. Ea oferă deasemeni multe plăceri fizice, morale, intelectuale, estetice, plăceri cari variază după vârstă, după situațiunea socială, după starea sănătății, după dispoziția naturală, caracter, temperament, ocupații diferite idealeuri, etc., dar în care nu se găsește deplina satisfacțiune a adevărului ce urmărim.

De unde trebuie să urmeze o a treia hotărâre: *Să nu micșorăm nici o plăcere.*

Dar afecțiunea frățească pe care am resimțit-o pentru toată omenirea nu ar fi satisfăcută dacă nu am lua o a patra hotărâre: *Să ne forțăm să mărim orice plăcere.*

Și prin plăcere trebuie să înțelegem pe acelea cari nu numai că nu aduc în drumul lor nici un regret, pagubă morală sau fizică, dar care ne ridică buna dispoziție și ne pregătesc pentru munca noastră.

Atingând acest punct să mai adăugăm încă o hotărâre spre a avea un cod complet de Etică, spunând: *Să cuprind m toate ființele cu nesfârșită dragoste și infinită compătimire, în special pe toate acelea care suferă, sau sunt măhnite, pentru că toate viețile sunt Una!*

Aceste hotărâri ce subliniem aci, luate cu o fermă voință de a le practica, va trebui să reguleze purtarea noastră, gândurile, cuvintele spuse sau scrise și faptele noastre.

Să nu arătăm nici prin vorbe nici prin fapte, mânia, violență, brutalitate, nerăbdare, gelozie, ranchiună sau rea dispoziție.

Să ne abținem dela orice calomnie, critică nedreaptă, observații nedelicate sau cuvinte ofensatoare.

Să ne abținem de asemenea de a face reproșuri nemeritate și dela orice glumă crudă sau jignitoare.

Să nu arătăm dispreț nimănui, ori cine ar fi el. Să nu facem niciodată plângeri inutile și nici observațiuni cari să descurajeze.

Din contră, să găsim cuvinte de mângăere, de încurajare și de delicatețe.

Să arătăm politeță și considerații tuturor.

Să demonstrăm în mod practic simpatie celor din jurul nostru și stimă frățescă pentru toți.

Să practicăm dreptatea temperată, fără asprime, cu adâncă inteligență,

Să încurajăm toate eforturile, individuale sau colective, cari tind spre bine.

Să practicăm ajutorul mutual, din suflet, nu din orgoliu jignitor.

Să ajutăm pe semenii noștri să-și desvolte ființa în mod armonios, adică să și-o desvolte din punct de vedere fizic, moral și intelectual.

Să facem cu răbdare eforturi de a creia sau desvolta în inima copiilor un ideal, pe cât se poate de frumos, nobil și înălțător, în speranță ca acest ideal le va servi de călăuză în viață.

Și în alte țări, în care existentele condițiuni economice, politice sau igienice sunt rele, sau imperfecte, să ne forțăm prin toate mijloacele legale, să fie înlocuite cu alte condițiuni mai în armonie cu nevoile reale ale omenirii.

Vom face tot posibilul pentru a stabili frăție între toate națiunile și să facem toate eforturile pentru a preveni războaiele.

Este dela sine înțeles că trebuie să arătăm într'un mod practic gratitudinea noastră acelor cari ne-au ajutat cu sfatul, cu exemplul, cu încurajarea lor, sau în orice alt mod.

Să ne gândim întotdeauna că eforturile noastre trebuie să tindă nu numai la fericirea acelor ce ne inconjoară, ci la a tuturor ființelor.

Să extindem bunătatea noastră însăși la animale, ca o consecință a acestor precepte, deoarece și animalele sunt susceptibile de durere, iar bunătatea noastră trebuie să atingă toate ființele.

Trebuie deci, cu orice chip, să dăm animalelor domestice toată îngrijirea de care au nevoie, tratându-le întotdeauna cu bunătate. În

ceiace privește animalele nedomestice, datoria noastră este de a o rezolva cu această formulă: *a nu provoca suferința.* Pentru aceasta trebuie să nu întrebuițăm curse care torturează victima, fie un timp mai scurt, sau mai lung. Să nu iubim vânătoarea pentru că adeseori rănim sărmanele ființe cari să târască în ascunzișuri ca să moară după câteva zile de chinuri. Să înlocuim vânătoarea și tirul cu alte exerciții în aerul liber, căci se găsec destule alte sporturi. Astfel nu vom avea rușinea de a ne amuza provocând suferința. Bucuria noastră nu trebuie să nască niciodată din suferința altora, fie oameni sau animale.

Pentru înlesnirea îndeplinirii acestor practici de înfrumșetare și nobleță sufletească este bine ca în fiecare dimineață, la deșteptare, omul să se gândească cu pretenie la toți cei ce sufăr și nu cu idea de a se întrista pe el, căci prea multă întristare îi dăunează sănătăței sale, îl împiedică dela o muncă bună și mai cu seamă afectează și întristează pe cei din jurul său.

Gândul bun ce-l vom avea în fiecare dimineață pentru cei nefericiți va servi înainte de toate a ne imprimă mai adânc hotărârile pe cari le-am luat și apoi să ne îndemne de a-le pune în mod serios în practică, pentru că nu trebuie să ne mulțumim numai cu o teorie frumoasă de filantropie ci mai cu seamă să lucrăm de fapt în acest sens.

În fiecare dimineață trebuie să trimitem gândul nostru bun celor fericiți și să ne bucurăm împreună cu ei. Să fim fericiți prin fericirea lor, sporind prin aceasta buna noastră stare fizică și morală. Ne vom simți atunci dispuși de a îndeplini cu drag munca noastră, de a spune cuvinte plăcute, creind în jurul nostru o atmosferă de bună stare care va exercită o influență fericită asupra acelor care ne înconjoară.

Dacă această simțire etică interesează inima vre-unui binevoitor lector, el să ducă mai departe această mizerie din paradisul sufletesc, de aer pur din vărfuri înalte, prin cuvântul nostru, prin grai sau scris, și să se silească să traducă gândurile, cuvintele și acțiunile sale în fapte concrete, în armonie cu aceste idei constructive, cari vor aduce pace și mângăere generală, prin înțelepciune și iubire.

Mihail DRĂGĂNESCU

OSTROVUL PLĂCERII

Nu mai am astâmpăr ca lupul lângă târlă,
 Ca apa în ierugă, în iazuri și pe gărlă;
 Ași vrea să prind în palme un bulgăr de noroc
 Cum prinzi în sân răcoarea la umbra unui soc.
 Am alergat dealungul puhoiului de lume
 Și-am încercat durerea s'o trec în răs și'n glume;
 În ostrovul plăcerii am poposit o clipă,
 De dragoste și vieță făcând multă risipă.
 Acuma stând de-o parte privesc răscrucea ființii
 Și gândurile-mi sboară prin vadul suferinții.
 Mi-am vărguit trecutul cu al iubirii în,
 Din patimi de fecioare trăite 'ntr'un suspin.
 Mă regăsesc aieva deși trăiesc dormind
 Iar razele amintirii în flăcări mă cuprind.

SFÂNTUL ILIE

Călcând norii subt copită telegari în buestru
 Varsă foc pe nări când hățul îi sbicește de căpăstru;
 Și lovindu-i cu biciușca între greabăn, peste coamă,
 Cânepa din sfârc pornește de pământul se sudoamă.
 În căruț cu două roate de șijlete stă răzmat
 Proorocul ce mânia și-o sloboade încrunțat;
 Și subt fulgerul ce cade ascuțit ca un toiag
 Vârful unui plop rămâne ca o coadă de măiag.
 Ceța umple tot văzduhul și aruncă stropi de ploaie
 Ce'n căderea lor îngheață, — se prefac în gogoloaie.
 De-depart e mătăhală urcă praful din șosele
 În vârtejuri șerpuite sus prin slăvi până la stele;
 Frunza la porumb e sdreanță, ghijura-i fără mătășă
 Și prin șanțul dintre rânduri apa în șuvoi se lasă.
 Foișorul dintr'o vie stâlpji și i-a părăsit,
 Dus de-a dura pe-o miriște într'un stog a nemerit.
 Înc'un sgomot se aude și copacul răjghinat
 Iși jelește gemănarea ce un trăsnet i-a crăpat;
 Iar Ilie acum privește pe deplin satisfăcut
 Și lumina-i râde 'n față de isprava ce-a făcut.

C. ARGINTARU

REVELAȚIE

— Nu, nu te-am văzut demult! Totuși, uneori zăriam alunecând pe stradă o siluetă asemănătoare cu a ta, dar nu erai tu.

— Și totuși, eu am fost!

— Tu?!... Dar: cum se poate?

— Ușor, ușor de tot. După ce-ai plecat dela noi, am început să simt rodul dragestei noastre. Un cunoscut fapt medical a salvat aparantele, dar nu mă scutea de secerea întrebărilor părintești. Nemaiputând să le îndur am fugit și-am venit aici, unde speram să te întâlnesc. Dar în curând mi-am dat seama că toate sunt zadarnice! Pentru mine clipele acelea au fost totul: m'am oferit ție ca o ofrandă neprihănită. Eram doar atât de tânără și neștiutoare! O copilă abia scăpată de pe băncile liceului. Pentru tine, un simplu fapt divers. Am vrut să lucrez ceva, dar toate ușile mi-erău închise; am vrut să mă plâng cuiva, dar unii mă înlăturau din calea lor cu un gest grăbit — ca pe un obiect ce le stîngherea afacerile — iar alții, în timp ce le povesteam nenorocirile mele, mă priveau cu ochii lacomi. S'a întâmplat apoi ceea ce trebuia să se întâmple! Din prietena discretă de la început, m'am rostogolit până la femeia de stradă: un centru de descărcare fizică, masculină. Viața pentru mine începea noaptea. O viață în care totul se spune brutal și pornografic; în care vorbele se rostogolesc cu brușii, fără nici-o rezonanță interioară. Ajungî să nu-ți mai minți nici ție însu-ți! Ziua mă stîngherea, căci privirile unora mă ocoleau, iar ale altora mă străpungeau cu sulțile disprețului. Treceam prin mulțime cu capul în jos, ca o condamnată a societății, care e prea îngrată pentru a recunoaște că totuși îi suntem folositoare: intrăm doar în utilitatea publicului! Pe-o prostituată o poți așeza — după cum vrei — între o masă copioasă și-o extindere normală, dar plăcută. Pe urmă spitalul. Când l-am părăsit eram atât de slăbită încât vântul mă încovoia ca pe-o trestie. Așa m'a găsit tata. Trecătorii se opriseră mirați

văzând pe preotul acela venerabil deschizând brațele unei femei pierdute. M'a iertat luându-mă acasă. Cu toată bunăvoința lor, le simțeam însă stînghereala. Și tăcerea aceea mă umilea mai mult decât târgul câtorva clipe de dragoste, încheiat la colțul unei străzi. Mi-am cunoscut apoi sergentul. Adînceri l'ai văzut. E bătrîn, urât, morocănos, bețiv, dar îmi oferă un nume subțil care sper să pot văslî spre o nouă existență.

Cu gâtul uscat ei gîngăvi:

— Dar fostul tău logodnic?

— Locotenentul? Acela m'a părăsit cînd a aflat de fuga mea de acasă. Pe urmă l'am întîlnit aici în Cluj. M'a dus la un cinematograful, la un restaurant și-a sfîrșit noaptea cu mine. A fost de altfel generos: subțil dantela nopțiilor mi-a lăsat reminiscențele sale: o mie de lei! Crezi că m'am revoltat? Nu, n'am mai putut. Căzusem într-o impasivitate din care n'am ieșit nici acum. M'a domolit viața, viața mea nocturnă! Nu „amintiri din casa morților“, ci amintiri din casa putreziciunilor; a cărnurilor în descompunere. Un lupanar este de-un tragic mult mai revoltător decît o închisoare, ori un azil de bătrîni.

... Și vezi, deși ești cauza tuturor acestora, nu te pot uri. Deoarece te-am iubit într-adevăr! Acum cînd între noi sînt prăpăstii de netrecut și cînd poate mai vorbim pentru ultima dată, îți pot spune: te-am iubit și atuncea, în vara aceea cînd ai stat la noi și m'ai făcut să cad, și mai pe urmă, căci cu toate nenorocirile pe cari mi le-ai adus, ești însă bun. Cînd mă vedeai aici îți alungai privirile în altă parte, nu din rușinea de-ale stăruii asupra mea, ci din cauza jeni tale sufletești, bănuitorilor lupte lăuntrice. Vedeam că suferi!

Tăcu cîtva timp pierdută în visu-i neguros, apoi zâmbi sfielnic unei amintiri îndepărtate:

— Și cînd te gîndești, că înainte de-a te cunoaște puteam să-mi continui studiile în străinătate pe prețul unor asemenea nebunii...

— Cine era generosul?, — zâmbi el înveselit de ultimile ei vorbe.

— Un medic.

— Un medic?

— Da.

— Și cum îl cheamă?

Ea își ridicase privirile, mirată:

— De ce vrei să ști?

— O! mă rog, o simplă întrebare.

Apoi insinuant:

— Credeam că după mărturisirea ta și cele întîmplate între noi, nu eram prea indiscret.

— Dacă ți cu tot dinadinsul...

Iar după o clipă de șovăială:

— Doctorul Reuca!

— El? Ah!

Dintr'un salt se ridicase năprasnic.

— Da, dar ce ai?

Se clătina pe picioare, cu privirea pierdută, îngrozit parcă. Reve-dea scena de acum cîtiva ani, dintr'un restaurant obscur, cînd doctorul

Reuca — omul acela de obicei atât de cumpătat — beat mort atunci, îi plângea cu sughițuri în brațe:

— M'a părăsit când i-am cerut să fie a mea... Și era așa de frumoasă!.. așa de frumoasă!..

— Ce are? — îl întrebase din ochi un prieten dela o masă vecină.

— Mai știi eu, îi raportase el cu o evasivă ridicătură de umeri, plictisit de epilogul aceluși chef început atât de vesel.

...Așa dar ea nu-l mintise! Totul era adevărat, verificat printr'o surpriză de-a întâmplării! Și fetița asta ce se păstrase curată, chiar și într'un echivoc ce-i privise viitorul, i se dăduse lui — o secătură — din dragoste! Il năucea sacrificiul; îl înăbușia, strivindu-l sub mărinimia lui.

Neliniștită ea îl scutură ușor de umeri, îngâmându-i:

— Jean, — pentru Dumnezeu! — ce ai? Gândește-te unde suntem! Printr'o sforțare reveni la realitate:

— Nimic! o indispoziție. Fumez prea mult, asta e!

Privirile ei — apus ostentiv — îl învăluiră în miresma lor unedă:

— Da — da, amândoi ne regăsim schimbați! Ești palid, slăbit, pari bătrân! Ar trebui să te îngrijești mai mult, sfârși ea surâzătoare, aranjându-i cravata cu un gest de cochetărie firească. Și pe mânuța aceea palidă și fină, capul lui și stropii lacrimilor pure se rostogoliră într'o sărutare strivitoare.

— Jean! Ce a fost asta?!

— Iartă-mă!

Cu gestul pripit al unui om ce ia o grabnică hotărâre, își căută mânușile și pălăria. Chemă chelnărul și-i plăti mașinalicește vinul neînceput. Apoi ieși pe pasul unui om turmentat. După câțiva pași se oprî ușor pe marginea trotuarului, aprinzându-și în neștire o țigare, înviorat parcă de curata imensitate a serii. Cerul era înflorit cu sănzene și un nor se balansa nepăsător în cuierul chinuit al lunii. Brusc, vântul mângăie cu degetele-i sonore crengile pomilor. Pe-alături, viața curgea veselă, ușoară și fiecare cotitură de-a străzii părea un nou prilej de chiotire. În mulțime se aruncă vijelios, lovind cu umerii, făcându-și loc cu coatele. O domnișoară îi aținu calea zâmbindu-și grațios. Dar el o privi cu ură și trecu înainte fără să-i dea nici-un răspuns. Gândurile sale — o mulțime cuprinsă de panica unui incediu — se rostogoleau grele și amenințătoare ca norii de ploaie. Instantaneu în minte i se statornicî ca refren obsesiv iluminarea unei străni hotărâri. Când ajunse acasă se duse drept la seitarul unde își ținea revolverul și apăsarea trăgaciului fu ca o supremă revelație.

Ionel CHISĂLITZA-SEVEREANU.

ARTURO GRAF

SONET

Tu mă întrebi de unde e durerea
 Ce-mi sfâșie în desnădejde versul?
 Din mare și pământ; din furtunosul
 Văzduh; din cerul pur și luminos;

Din soarele-arzător; din necreeatele
 Intunecimi; din infinit, în care
 Se afundă totul; din eternul fost-a;
 Din veșnicul va fi; din univers;

Din morții fără număr, care zac
 Pe veci în somnul tainic; din cei vii
 Ce fără număr jeluiesc zadarnic;

Din sufletu-mi; din inima-mi nebună
 De dragoste și ură, care sângeră
 Și-i dornică de moarte și nu moare.

SONET MINIM

Azi, când rămurișul
 Subt tăceri cerești
 Doarme 'n triluri, spune-mi
 Dacă mă iubești.

Azi, când peste cimbru,
 Azi, când printre flori
 Zboară roiuri, spune-mi
 Dacă mă adori.

Azi, iubită dulce,
 Mă ard sărutările
 Ce nu ți le-am dat.

Sufletu-ți, iubito,
 Se revarsă... taci și
 Dă-mi un sărutat.

Tr. de Pimen CONSTANȚINESCU

CĂTRE ÎNTELEPCIUNE

După Henry DURVILLE

Prietine, ce-ai învățat din legăturile pe care le-ai avut cu natura mamă?

Iubești oare plăcuta poezie a locurilor singuratice?

Ce ți-a spus soarele care te luminează și te încălzește, simbolul altui soare?

Urmărind cu privirea pe plugar ai cugetat la acele puteri cari cârmuiesc lumea, la acele puteri cari fac să se deschidă florile și să crească plantele?

Admiri tu în natură pe Acela care a creat-o și care o face să producă? Ce ți-a spus vântul? Subt umbra mișcătoare a pădurilor îți place să ascuți cântecele frunzișului, să ascuți cuvintele tainice pe care adierea de vânt le șoptește florilor?

Marea ce ți-a vorbit? De pe înălțimea stâncilor prăpăstioase, în fața mării imense, tumultoasă și verde, ai simțit tu cât de mic este omul față de această putere aproape infinită pe care el nădăjduște totuși s'o subjuge?

De pe culmea înaltă a stânței, în timp ce furtuna sparge cu sgomot valurile ei revărsate, te-a uimit pe tine atotputernicia Aceluia care nu mai cu un cuvânt ar putea să liniștească vânturile și marea? În fața câmpiei acoperită cu zăpadă, ai simțit cum liniștea iernei îți pătrunde sufletul tău frământat?

Ai simțit tu cum această câmpie adormită va face să renască primăvara viitoare, tot așa după cum un suflet potolit este gata să zămislească idei noi cari vor întineri lumea?

Atunci când valul vine alene de se pierde pe nisipul prundișurilor, ai ascultat cu plăcere acel glas ritmic care grăește cuvinte necunoscute tălmăcite de înțelepți?

Ai simțit seara, cum ți se topește întreaga ta ființă când te plimbi în clipele de pace, prietene cu luna?

În liniștea nopții, când umbra le învăluie în taina ei, ți-ai simțit inimă pătrunsă de o poezie plină de viață?

În imensitatea priveliștilor te-ai simțit fericit?

Ai gustat din toată inima ta neseacă frumusețea naturii care te înconjoară?

Îți place să ascuți singur cântecul păsărelelor și sgomotul unei căderi de apă? Te-a vrăjnit scânteierea stelelor, simbolul ideilor-forțe cari ne conduc?

Torentul care trece vijelios printre stânci te-a fermecat cu cântecul și cu spuma lui, — argint brodat pe o eșarfă?

Te entuziasmezi oare pentru acțiunile frumoase?

Visezi tu o eră de Bunătate și Frăție?

Ai cugetat asupra vieții, asupra lumii, asupra a tot ce te inconjoară, asupra a tot ce trebuie să fie subiect de studiu și de meditare?

Ai simțit în jurul tău un mister pe care ai vrea să-l lămurești?

În acest prezent ai căutat să deslegi problema misterioasă a viitorului tău?

Ți-ai așezat idealul pe o înălțime care nu-ți va îngădui s'o atingi, dar care îți va arăta, urcând către o lumină întrezărită, realizări ce-ți vor înlesni evoluția spre mai bine?

Te simți ne la locul tău printre oameni?

Socotești tu că ținta lor nu satisface ambițiunile sufletului tău în-amorat de Divin și absolut?

Ești obosit de viața asta în felul cum o concep acei ce te inconjoară cu sgomotul lor nefolositor, cu ambițiile lor dezordonate?

Dacă ești așa după cum îmi închipui, vino, ascultă-mă:

Calea ți-e deschisă să pătrunzi în palatul vrăjtit, în palatul înțelepciunii. Am să-ți ajut.

Am să-ți călăuzesc pașii pe calea ce trebuie s'o urmezi.

Ți voi forma spiritul pentru gânduri divine de care să fie preocupat.

Ți voi deschide și mai mult inima căci ea trebuie să reverse milă și iubire față de toate creaturile, să reverse recunoștință și dragoste față de puterile supreme spre care tinde evoluția ta.

Ai suferit? Ai simțit greutatea și amărăciunea vieții când sufletul ți-a fost asvârlit în toate părțile de mizeriile și preocupările lumești?

Inima ta plină de deziluzii se simte neînțeleasă?

Mintea ta îți este grea de gânduri că nu le poate încredința celor pe cari ar vrea să-i înalțe în regiunile senine unde planează idealul către care ea aspiră?

Inima ta închide o taină care te apasă?

Simți că fără sprijinul unui prieten hotărât și sigur nu te vei putea înălța deasupra materiei ce te urmărește, nu vei putea părași mirajul care te orbește?

Dacă ai suferit, fii fericit! Ți aduc mântuirea.

Fericiți sunt acei cari au suferit. Al lor este cea mai bogată parte a lumii căci ei au plătit-o mai scump ca toți.

Umbra servește de contrast luminei pe care privirile noastre slabe nu o pot prinde. Urăciunea care se șterge ne arată frumusețea pe care altfel am simțit-o mai puțin fără ea.

Suferința scoate în relief fericirea, căci dacă nu ar exista acest termen de comparație, ni s'ar părea sarbădă și neatrăgătoare.

Slăbiciunea de care reușim să ne desbărăm ne face să ne bucurăm mai adânc de noua putere câștigată; ea dă măreție acestei senzații.

In românește de: A. R.

ZĂDĂRNICIE

Am văzut valuri de aur cum se scutură sub soare
 Și din rariștea pădurii cărduri, cărduri călătoare,
 Măsurând în lung pământul cu băți de evantai
 Luând sborul către soare din palatul lor de scai.

Peste culmile pleșuwe am văzut cum trece vântul
 Și cum firea ruginie înegritu-și-a cuvântul.
 Slove mute, slove moarte pe pământ cu foi de-aramă
 Scris-a toamna cea din urmă poezie ce te chiamă.

Auzit-am agonia veciniciilor ne 'nvinse
 Cu chemări de odinioară tot mai reci și tot mai stinse.
 Am simțit zădărnicia năzuințelor spre stele
 Și în cea din urmă toamnă te-am lăsat să pleci cu ele.

ADONIS

Vezi cum sallă gândul, se sbate și tremură
 În unde de visuri — cânt al pustiului —
 Nor de speranțe privind depărtările,
 Negru ca noaptea curând se deslănțuie
 Asupra-ți
 Adonis, Adonis;
 Cuvânt crescut în mine din durere,
 Un strop de vecinicie născut din lacrimi
 Ascuns în adâncimile sufletului:
 Stea nenorocului meu călăuză,
 Când oare te vei stinge?
 Mă ard colindările tale de foc;
 Veni-vei odată, cădea-vei de-acolo
 Din zările pline de vis și mister?
 Adonis, Adonis!
 Fără-mă de stea, veni-vei la mine 'n curând?
 Lumină aduce-vei mie?
 Mi-e dor de lumină, mi-e dor!
 Atunci înalțate în locu-ți
 Trimite-voiu raze de soare, lumină din stele,
 Să vezi depărtarea de unde-ai căzut
 Adonis, Adonis;
 Atunci mă voi aprinde
 Și totuși eu ghiată voiu fi;
 Iar tu te vei stinge cu ochii la stele,
 Căldură cerșindu-mi, dar fără s'o am, —
 Adonis, Adonis!

VISUL ȘI COPILUL

După ELLICK-MORN

„Imaginația își are împărăția dincolo de hotarele lumii reale“ a spus Feuschterleben, și noi adăogăm că ea este împărăția visurilor în care sufletul nostru trebuie să rătăcească ori decâteori se simte strivit de realitate.

A visa însemnează a uita meschinele griji ale vieții și a nu le lăsa să-ți macine sănătatea, tinerețea, frumusețea.

Visul este o adevărată prevedere igienică care ne păzește de boala cea mai grozavă care este grija.

Pentru conducerea lumii spiritul are la îndemână o baghetă ușoară și puternică cu care poate să îndepărteze grijile care rod zadarnicile concepții ale îngâmfării, chinurile iluziilor înșelătoare.

Ea aduce în sufletele bolnave liniștea, seninătatea, balsam prețios și binefăcător, mult mai eficace decât toate mângâierile aduse de rațiune.

Cine oare având acest mijloc la îndemână s'ar lipsi să învețe cum trebuie pregătit acest balsam divin, sau cel puțin să se folosească de el?

Incercați a visa și aveți să vă simțiți mai liniștiți, mai buni, mai plini de viață.

În vis veți găsi puterile istovite în lupta pentru viață.

Visul este aripa care vă înalță în împărăția cerurilor.

În vis însăși gândirea se odihnește și doar legea repausului este legea care stăpânește întreaga natură.

Omul este cu atât mai tânăr, mai sănătos, mai fraget ca suflet, mai optimist, cu cât este înzestrat cu puterea de a redeveni copil, cu puterea de a-și cufunda energiile de gândire cheltuite în virginitatea sufletului copilăresc.

Un copil este un adevărat izvor de energii și fiecare dintre noi poartă în el un copil, divinul copil din Phedon.

Arta de a descoperi în noi acest copil este arta de a visa, este arta de a vedea lumea frumoasă și trandafirie, de a uita răutățile oamenilor, grijile vieții.

Este arta de a deveni poet, de a-și odihni viața, de a sorbi la izvoarele curate ale spiritului, iluzie veșnică ce ne păzește de orice rău.

Arta de a visa este arta de a-și face omul singur o iluzie, cu alte cuvinte de a-și găsi un prilej de fericire.

Să cerem copilului lecții de visare, acestui minunat meșteșugar de bucurii, acestui maestru de iluzii, acestui neasemuit creator de poezie.

Să ne apropiem mai mult de acest rege al fanteziei care poate să închidă Universul într'o coajă de nucă, care vede un ocean într'o picătură de apă, care poate să plutească spre tărîmuri de basme, pe o petală de trandafir.

Dela el să prindem taina acestei puteri tămăduitoare, taina cu care resfrânge în ochisorii lui, nesfârșita seninătate îngerească.

Micuțul alchimist face aur dintr'o frunză uscată și din orice pietricică un diamant. Și totuși copilul nu este fără minte.

Sufletul lui poate să primească toată logica vieții, ar putea să înțeleagă tot, dar nu vrea să înțeleagă.

În virginitatea lui a înțeles că din viață trebuie să păstrezi numai ceea ce este frumos și să închizi ochii față de tot ce este urit.

Copilul este un adevărat înțelept și este fericit.

Să lăsăm să vorbească din când în când copilul din noi care ne va înaripa către vis și ne va purta către ținuturile desfătărilor.

Acest copil nu moare în noi niciodată; trăește în sufletul adultului, dar deseori este crud înăbușit de grijile existenței, ba chiar de amorul propriu care face să ni se pară ridiculă manifestarea lui.

Dintr'un fel de snobism omului îi este rușine să pară copil.

Vrea să apară ca om serios, pozitiv, sceptic, profund cugetător.

Dar clipele lui cele mai bune, acelea în care simte bucuria divină că trăește, acelea în care cu adevărat se simte fericit, sunt când copilul din el, gășind o porțiță de scăpare, sburdă în libertate înspre regiunile visului.

Această zilnică rătăcire nu este o slăbiciune și mărturisirea ei să nu ne facă să roșim.

Visul este o igienă sufletească prin care ne reîmprospătam energiile de luptă pentru viață.

Visul este un puternic mijloc de biruință asupra greutăților din viață și trebuie să visăm, să visăm cu orice preț, pentru că visul este hrana substanțială a sufletului și fără de el bătrânețea fizică și morală ar copleși întreaga lume.

Ori cine poate și trebuie să viseze.

Nu este existență atât de mizeră căreia să-i fie oprit să se cufunde în apele întăritoare ale fanteziei; visul poate să fie mai mult sau mai puțin *artistic* dar ori și cine poate să-l realizeze.

Fie el copilăros, fără legătură, absurd: atât numai să planeze în atmosfera bucuriei, să nu degenereze într'o reverie melancolică vecină cu visul urit al obsesiunii.

La anumite ceasuri din zi când ne odihnim, urmărind nurașii fantastici ce ies dintr'o țigară, nu numai că este frumos, dar chiar este igienic ca spiritul să se deslege, să se desprindă, să se disocieze și să sboare pe propria lor socoteală, reîntâlnindu-se la întâmplare, ca bucățelele de sticlă într'un caleidoscop, combinându-se neîncetat în chipuri noi, culori noi, uimitoare fantezii noi.

Ar trebui ca toată lumea să aibă la fiecare 24 ore, un ceas de asemenea vagabondaj în împărăția himerelor; iar acei cari zâmbesc cu dispreț de această reîntoarcere a noastră înspre copilărie, răspundeți-le cu surâsul mereu plin de frăgezime, cu o sănătate mereu aceeași:

Neînțelegător al părții serioase și înalte din viață este acela care fugă de dumnezeiasca copilărie a visului!

Din Réville-toi et Combats, tr. de Lt.-Colonel A. R

AM S'AȘTEPT PÂNĂ DESEARĂ

Un mângăitor smintit
 Imi așine mereu calea :
 Negru-i cerul, neagră-i marea,
 Neagră-i ziua, negru's eu.
 De mă 'ntorc, el e 'nainte,
 Colorând în negru toate.
 De ce-mi pare ziua noapte ?
 Ies păcate din morminte
 Și dansează 'n jurul meu ?
 Dar de ce e neagră zarea,
 Căprinzând întreagă valea
 Un zăbranic nesfârșit ?

Am s'aștept până deseară
 Și-o să văd de-i neagră iară
 Lumea, când în ochii mei
 Se vor pierde ochii ei.

G. RETEZEANU

MELANCOLIE

Sus stă schitul
 părăsitul
 și de ultimul părinte ;
 cresc bureții
 pe păreții
 zuguăviți cu chipuri sfinte.

De-i furtună
 jalnic sună
 vechiul clopot tras de vânturi,
 care parcă
 mai încearcă
 cu tânguitoare cânturi,
 inimi bune
 să adune
 la o sfântă rugăciune.

G. BARBUL

Peisaj, gravură în lemn de Marcel OLINESCU

BOTEZUL DE LUMINĂ

*In zori,
înconjurat
de călători,
m'am pomenit
în mers fără hodină...*

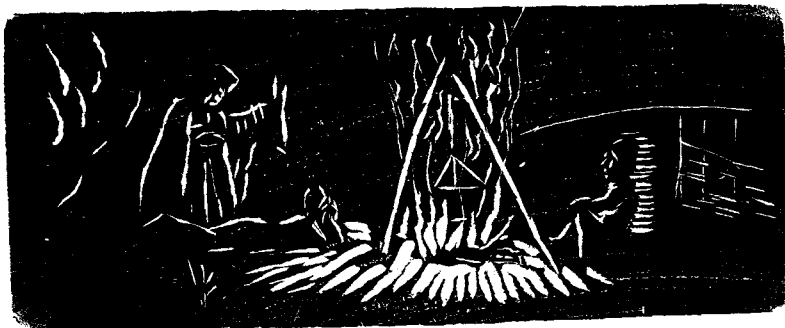
*Ma botezat
o rază de lumină
ce s'a ivit
în geana unui răsărit.*

*De-atunci,
se răzvrătesc în mine
potrivnice porunci..*

*Abia pornit,
am deslușit
în bucuria zării noi
durerea celor
rămase
'napoi...*

*De-atunci râvnesc
să stăpânesc
pământul, mările,
tuspătru zările ;
să cuceresc
iubirile,
măririle ;
să 'mpart în lume binele
ca mierea lor
albinele ;
să 'nalț din veacul strâmt
și efemer
eternă punte
între pământ și cer,
să fiu vătaf de pelerini
spre țara veșnicei lumini.*

Sandu ARIANU

ATLANTIDA

După Eduard SCHURÉ.

Preoții vechiului Egipt au păstrat cu grijă amintirea unui vast continent care ocupa odinioară o mare parte din oceanul Atlantic și care împreună cu puternica sa civilizație a fost înghițit de o catastrofă preistorică.

Iată în ce termeni Platon povestește această tradițiune după Solon, pe care c știa, zice el, dela preoții egipteni: „Atlantica era atunci navigabilă și avea dinaintea strâmtoarei ce voi o numiți Coloanele lui Hercule (azi strâmtoarea Gibraltar), o insulă mai mare, Libia și Asia.

Din această insulă se putea ușor trece în alte insule și de aci pe întreg continentul care mărginește de jur împrejur marea interioară, căci ceia ce este dincoacea strâmtoarei de care vorbim, se aseamănă cu un port, având o intrare strâmtă, dar aci este o adevărată mare și pământul care o înconjoară un adevărat continent. In această insulă atlantidă, domneau regi de o mare și miraculoasă putere; aveau sub stăpânirea lor toată insula, ca și multe alte insule și câteva părți din continent. Pe lângă aceasta, dincoace de strâmtoare, domneau și peste Libia până în Egipt și asupra Europei până la Tyrenia (coastele Feniciei)“.

Iată ce raportează Platon la începutul celebrului său dialog. „Time sau despre Natură“ (Time de Lakres, filozof pitagorician, sec. VI. înainte de Cr.). Intr'un alt dialog intitulat „Cristias sau despre Atlantida“, dialog din care numai priina parte a fost păstrată, Platon descrie pe larg insula Poseidonis, orașul său cu porți de aur, înconjurat de canale în trepte, templul său, federațiunea sa de regi, preoți, suverani ereditari, legați indisolubil între ei printr'o constituțiune, opera unui fondator divin, căruia i se dă numele de Neptun.

Acest curios fragment se oprește un moment unde, după ce descrie prosperitatea acestui popor, care rămâne lung timp credincios virtuțiilor sale ereditare, cade într'o iremediabilă decadență de ambițiune cutropitoare și perversitate.

Oricât de scurt ar fi, acest fragment este cu totul sugestiv, căci el ne deschide o privire spre un trecut extrastrăvechiu, pe care îndepărtarea secolelor scurse și tăcerea anelor, au acoperit privirile istoriei. Prin for-

mele helenisate ale acestei picturi (descrieri), se vede culoarea stranie a acestor moravuri și-a acestor rituri, unde o simplitate patriarhală se amestecă, cu un fast de Babilon și cu maiestatea Faraonilor. Platon povestește că insula Poseidonis, cea din urmă rămasă din marele continent al Atlantidei, a fost distrusă și scufundată de o catastrofă, care a avut loc cu nouă mii de ani înaintea epocii lui Solon.

Strabon și Proclus raportează aceleași fapte. Adăogăm, că preoții egipteni, cari procurară aceste noțiuni călătorilor greci, pretind a deține aceste tradițiuni chiar dela Atlantizi, printr'o filiațiune îndepărtată, dar neîntreruptă și cari spuneau lui Solon: „Voi, grecii, vorbiți de un singur diluviu care ar fi existat cu mult înainte”, afirmațiune confirmată de geologia modernă, care a regăsit urmele acestor diluvii succesive în stratele suprapuse ale pământului. Scheletele mamuților și al altor animale și în fine omul fosilă — regăsit în terenele terțiare și caaternare — sunt până azi singurele documente ale acestei epoci îndepărtate ale globului.

Așteptând ca o știință mai minunată să reinvieze această lume pierdută, descoperirile oceanografice vin să caraboreze aceste antice tradițiuni. Ele au făcut să se descopere șira spinărei Atlantidei din fundul mărilor, înlesnind astfel a-i ghici contururile. Sondagiile Atlanticului au dovedit existența unui mare lanț de munți, acoperiți de rămășițele vulcanice, cari se întind dela Nord la Sud.

Atlantida, acest misterios continent care lega odinioară Africa de America și care, după cum spune legenda, a dispărut într'o zi înghițit de valuri, a existat el odinioară altfel decât în cântecele poetului?

Domnul Edmond Perrier anunță că un naturalist, domnul Germain, s'a apucat să cerceteze soluțiunea acestei probleme, bazindu-se pe date științifice și riguroase. A studiat cu o mințioasă grijă forma și flora fosilelor de pe aceste insule — particule din fostul continent — ce mai există astăzi în ocean. Aceste fosile sunt identice peste tot, în toate punctele insulelor, ale Mauritaniei ca și ale Americii. La San-Thomas, coraliile sunt la fel cu madrepedele din Florida. Totul probează unirea ce a fost între continentele actuale și toți înțeleg să creadă că Atlantida a dispărut la sfârșitul perioadei terțiare. O primă scufundare trebuie să se fi produs între coasta Venezuelei și arhipelagul care există încă în zilele noastre. Mauritania și insulele Capului Verde, trebuie să se fi separat puțin mai târziu (Le Temps 29 Noembrie 1911).

Uscatul se ridică aproape pe neașteptate la o înălțime de 9000 picioare (1 picior=0,324 m.). Azorele, Sfântul Paul, Insula Ascensiunii și Tristan de Acunha formând cele mai înalte vârfuri, aceste fiind punctele extreme ale continentului dispărut, singurele ce se mai ivesc din valurile oceanului. De altă parte lucrările de antropologie și etnologie comparată ale lui Le Plongeau, Quarefages și Bancroft au dovedit că toate rasele globului (neagră, galbenă, și albă) au ocupat odinioară America, care exista deja în parte pe timpul Atlantidei și de care se lipea la început. Se observă de asemenea o mare asemănare între vechile monumente ale Mexicului, Perului și arhitectura Indiei și Egiptului. Ajutându-se de toate aceste documente, la cari se adaugă și tradițiunile Indienilor Americii de Nord, de Centru și de Sud, precum și-a tuturor popoarelor de după di-

luviu, domnul Scott Elliot a fost tentat să reconstitue o istorie a Atlantidei, care cuprinde o parte considerabilă de ipoteze, dar care formează un tot omogen și un mănunchi conchizător. De altă parte doctorele Rudolf Steiner, înzestrat de o înaltă cultură esoterică a procurat vederi de-o nouitate și de-o uimitoare adâncime despre constituțiunea fizică și psihică a Atlanților, în raport cu evoluția umană. Rezumăm dela început istoria geologică a Atlantidei, după Scott Elliot:

Acum un milion de ani, Atlantida se alipea în partea ei vestică, la o largă bucată, deja eșită la suprafață, a Americii-Orientale. Ea ocupa nu numai tot spațiul reprezentat prin golful de azi a Mexicului, dar se întindea cu mult mai departe spre Nord-Est, într'un vast promontoriu, cuprinzând Anglia de azi. Scobindu-se și îndoindu-se din afară înăuntru către Sud, ea forma un alt promontoriu spre Africa, care exista numai la Nord ca suprafață. Un braț de mare o separa de Atlantida, astfel că rasele omeniești născute și dezvoltate pe acest continent, puteau să ajungă direct în Anglia și mai târziu în Norvegia. De altă parte, aceste rase nu aveau decât un canal strâmt peste care se putea trece în Africa nordică și de aci în Asia meridională, care făcea deja parte din Lenuria (Asia și Oceania de azi).

După un prim deluviu, acum 800.000 ani, Atlantida se rupse în două, de sus în jos și se despărți de America printr'o strămoare. În partea orientală își păstra forma sa de scoică deschisă, în timp ce Islanda și Anglia se lipiră de Scandinavia care apărură ca un pământ nou, formând cu ea o mare insulă.

Într'un nou cataclism, acum 200.000 ani, Atlantida se rupse în două insule, una mare la Nord numită Ruta și alta mică la Sud, numită Detya. La aceeaștă epocă Europa actuală era deja formată. În timpul acestor trei pericade, comunicațiunea Atlantidei cu Africa de Nord și Europa se făcea ușor.

Ea fu brusc întreruptă acuma 80.000 ani printr'o nouă răsturnare geologică. Atunci, din antica și vasta Atlantida nu mai rămase decât insula numită Poseidon, de către Platon, cea din urmă bucată din marea insulă Ruta, așezată la egală distanță de America și Europa. Insula Poseidonis a fost înghițită la rândul ei, în anul 9564 înainte de Isus Cristos, după rapoartele preoților egipteni, făcute lui Solon.

Astfel, încet, dar sigur, vechia Atlantida reese din fundul oceanului. Se văd cum vălurile milenare se retrag unul după altul și o civilizațiune dispărută se conturează din ce în ce mai distins și în culori tot mai puternice, privirilor noastre. La început de o prodigioasă înflorire de viață, Eden tropical al unei omeniri semi-sălbatică încă, dar ca și orbită și copleșită de Divin. Urmează apoi o serie de lupte sfârșind într'o federațiune de regi inițiați, acalmie fecundă în acest amestec de rase și cuptor de omenire, din care a ieșit aurul pur al tipului nostru Arian.

Apoi vine decadența și domnia magiei negre, care aruncă în lume haita patimilor și deslănțui forțele prăpastiei în care căzu.

NATURĂ MOARTĂ

*Pe masă, răvășite, volumele visează
Și 'nchid între coperte îngândurate file, —
Un palid crin potirul bolnav își profilează
Și scutură petale ca visuri de copile.*

*Corola ofilită se stinge visătoare
Ca inima-mi bătrână de doruri chinuită.,
Pe cenușiul serii a zilei care moare
Prin geamuri se strecoară o rază ostenită.*

C. ȘTEFĂNIU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

LACRIMI

*Boabe de mărgăritar
Cad ca picături de rouă ;
Cine știe, cine știe
Că despică-o viață 'n două ?*

*Și povestea, cine-o știe,
Cine știe 'n lumea toată
Ce s'a petrecut în doruri
Unde picuri mulți înoată ?*

*Și mi-e milă că povestea
O ființă vrea să frângă,
Dar mai milă mi-e de jalea
Ochilor sortiți să plângă.*

I. MOLDOVAN

BCU Cluj / Central University Library Cluj POTRETE ARTISTICE

Constantin PAVEL

Actualul conducător al Operei și Teatrului național din Cluj este o distinsă figură artistică a Ardealului. Născut în anul 1884 la Borgo-Bistrița, județul Năsăud, dintr'o veche familie preotească ortodoxă, domnul C. Pavel a urmat școala primară în satul natal; școala normală la lutherani și liceul la piariști în Cluj, unde a luat bacalaureatul în 1902. A urmat apoi Facultatea de Drept la Universitatea din Cluj, luând absolutoriu în 1906.

I-s'a descoperit o voce clară, naturală și neforțată, în 1919, la vârsta de 25 de ani, de renumitul pedagog de canto, Edmund Farcaș, în acel timp directorul Conservatorului din Cluj și maestrul doctorului Székely Francisc și al Elisabetei Șandor, doi mari cântăreți ai Operei din Budapesta.

Încă de copil avea un glas limpede și cât se poate de plăcut, moștenit dela mama sa, fiică de preot greco-catolic, cunoscut, acest venerabil preot, ca cel mai bun cântăreț, în acele vremuri, la orații, prohoduri și la zile mari.

După moartea maestrului Farcaș și-a continuat studiile de canto în Viena la celebrul Robinson, maestrul lui Leo Schlezak, tenorul Kirchner, renumitul bariton Schwartz, etc.

În 1911 la Karlsbad, în viligiatură, unde se afla ca medic al băilor doctor Vaida Voevod, actualul prim-ministru, doctor Ciuta, mort încurând

după acea dată, și marele Caragiale, fratele domnului C. Pavel, doctor Pavel, a zis către cei de mai sus: „Fratele meu, Tino, s'a lăsat de studiul Dreptului și vrea să se facă artist de Operă“, — la cari cuvinte domnul Vaida a răspuns: „Vom avea nevoie și de artiști de toate felurile, nu numai de medici și avocați, căci ceasul cel demult așteptat, se apropie“. Cuvinte profetice, realizate după 8 ani.

În 1913 a făcut primul aranjament la Tropau, capitala Sileziei Austriace. Rolul de debut a fost Radames din Aida lui Verdi în 13 Septembrie 1913. (Vom vedea mai jos că numărul 13 a jucat un rol covârșitor în toată activitatea artistică a maestrului Pavel). După frumosul și căsunătorul succes din Tropau a fost angajat la Opera din Budapesta, fiind primul român intrat în această înaltă Instituție artistică. În anul 1916 a fost detașat dela Opera din Budapesta la Opera din Cluj, încredințându-se și direcția de scenă, pe lângă rolurile principale de cântăreț tenor.

La 13 Mai 1919 a preluat, prin domnul Onisifor Ghibu, delegatul Consiliului Dirigent, dela Statul maghiar, Opera și Teatrul din Cluj, fiind numit și Comisar al Statului român la această Instituție. În acelaș an, în 13 Septembrie, i-se pune la dispoziție, din partea Consiliului Dirigent, suma de 2.000.016 lei pentru organizarea unei Opere românești, numindu-l totodată și primul ei director general. După ce a fost îndeplinită cu multă sârguință și devotament această organizare, înainte de deschiderea oficială a Operei, fiind prim tenor și director de scenă, a demisionat din direcția generală în favoarea neuitatului artist Popovici-Bayreuth. Subt direcția acestui maestru a funcționat și mai departe ca director de scenă până în 1926, când a trecut în aceeaș calitate la Opera din București. A fost însă rechemat din nou la Opera din Cluj, tot ca director general al ambelor Instituții, la 18 Noembrie 1928. În 1931 i s'a dat *concesia* acestor așezăminte artistice și culturale, alături de domnul Mihail Sorbul. În Octombrie 1931 a încetat temporal această *concesie* dându-se din nou conducerea Teatrului și Operei în 9 Iulie 1933.

A fost decorat cu mai multe ordine, între cari: Bene-Merenti clasa I i s'a dat la 13 Noembrie 1922; Coroana României în gradul de Comandor în 13 Decembrie 1924.

Din succesele de scenă ale acestui mare îndrăgitor al artei, putem aminti și faptul că atunci, când a debutat la Opera din Budapesta, Opera din Hamburg i-a oferit un angajament pentru rolurile principale din Operele lui Mozart.

De când și-a început activitatea în Cluj a lansat multe elemente în domeniul operii muzicale, între cari a fost regretatul tenor Traian Grozavescu, angajat mai târziu la Opera din Viena. Urmează domnișoara Ana Roja, angajată, nu după mult timp, la Scala din Milano; basul Ujeico, actualmente angajat la Opera din Lemberg; contra altista Lya Pop; baritonul † Gogu Teodorescu; tenorul Spătaru, etc.

Numărul Operelor puse în scenă de domnul C. Pavel trece de 60. Acum e pe cale, cu ocazia deschiderii nouii Stagioni, de a lansa încă 4—5 elemente pentru Operă, de un necontestat talent muzical.

Și-a început cariera artistică, după cum am amintit mai sus, cu rolul lui Radames din Aida lui Verdi, în 13 Septembrie 1917 și a terminat această carieră strălucită de cântăreț tenor, după 13 ani, în 1926, în rolul Jongleurului de Notre Dame din Opera lui Massenet.

În acest timp, în bogata sa activitate artistică, a jucat aproape toate rolurile principale din cele mai renumite Opere muzicale, începând cu Radames, Tannhäuser, Sigmund din Walkiria, Eleazar din Ebrei lui Halevi, Duca din Rigoletto și terminând cu Tamino din Flautul fermecat de Mozart. A cântat peste 50 de roluri.

Din înșirarea cronologică a faptelor de mai sus, reiese o prea bogată și frumoasă activitate artistică, care va forma o pagină glorioasă în istoria muzicii românești.

Inzestrat cu un înalt spirit de înțelegere și umanitate, ajutând cu vorba și cu fapta pe toți acei cari i-au cerut sprijinul său; modest, blând și iertător; tăcut și muncitor, cu o mare răbdare și rezistență sufletească; fatalist și increzător în destinul său, crede că, cinstea, onorarea și dreptatea, trebuie să triumfe.

Istoria Operii românești în Ardeal începe cu activitatea artistică a domnului Pavel și atitudinea sa față de problemele muzicale nu l-a desmințit niciodată.

Inceputurile Operii române din Cluj au fost atât de grele și de dureroase, încât, cu drept cuvânt, putem încheia aceste modeste note, spunând că domnul Pavel s'a identificat cu acest însemnat așezământ de educație artistică, dându-i toată puterea sufletului său.

HYPERION

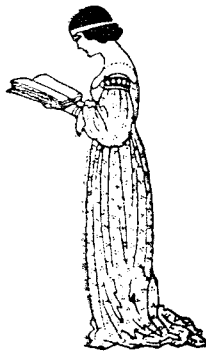
BCU Cluj / Central University Library Cluj

CĂRȚI

NOȚI LA HANUL DIN ANTIMONO, nuvele de *Iordar Iovicov*. Pe vecinii noștri bulgari: nu-i cunoaștem îndeajuns. În decursul veacurilor am trăit și laolaltă. Și Imperiul Româno-Bulgar a strălucit ca putere armată și cultură. De-atunci datează cele dintâi așezăminte bisericesti la noi cu adevărat ortodoxe și românești. Și cultura în aceea vreme și până la sfârșitul secolului trecut era între zidurile mănăstirilor. În istoria noastră națională este o epocă înfiorătoare *unirea* cu bulgarii. Și totuși, pe bulgari, vecinii cu cari am avut atâtea legături, nu-i cunoaștem. Poporul acesta muncitor, tenace, viteaz și patriot în timp de război; sărguitor și iubitor de cultură în timp de pace, are o sănătoasă literatură. Poetul Ivan Vazov e bine cunoscut în apus, înaintea marelui nostru Eminescu. Și aceasta pentru motivul că bulgarii când se duc în misiuni de propagandă culturală în străinătate, nu se gândesc numai la monoclu, frizură și „dame”, ci își fac datoria de buni patrioți și luminați bulgari. La noi se cheltuiește 1/10 din bugetul general al Statului cu toate stărpiturile intelectuale trimise peste hotare, cari mai mult ne compromit decât ne servesc. Orice mediocritate, orice trișor la mesele de cărți de joc, dacă are o rudă la putere, pleacă în misiune diplomatică, ba încă și culturală. Și străinătatea ne cunoaște prin aceste secături. Se mai și miră unii din noi de ce străinii ne cunosc mai mult din cazierile polițiilor lor decât din cultura și arta noastră. Nu tot astfel se întâmplă cu vecinii noștri în general și mai ales cu bulgarii. Ei țin cu orice preț ca arta și literatura lor, în ce au mai bun, să fie cunoscută, pe cât e cu putință, de toată lumea. Și

prezentarea vigurosului scriitor bulgar, cu proza cea mai autentică și mai sănătoasă din literatura bulgară actuală, Iordani Iovicov, este din cele mai fericite. Domnul V. C. Hrisicu a tradus aceste admirabile nuvele din acest volum, dându-ne o dovadă de arta talentelor bulgare. O sinceritate în exprimare, fără intrări în profundul sufletului uman, cum fac scriitorii ruși cari se pierd în labirintul analizei psihicului, Iovicov povestește ceea ce vede și vede cu ochiul artistului înzestrat de natură cu podoaba talentului. *Nopti la hanul din Antimovo* e o carte cu care s'ar mândri orice literatură, cu un trecut oricât de vechi. Iovicov pășește cu semeție în rândurile marilor scriitori contemporani. Meritul, pentru cunoașterea acestui distins artist în arta scrisului, revine propagandiștilor traducători bulgari, cari prezintă streinătății pe cei mai străluciți reprezentanți ai lor, nu din ordinul lojiilor francmazonilor, cum fac nemernicii noștri propagandiști și misionari, ci din adâncă lor convingere că scot la iveală, în lumina artei, pe cei mai merițoși dintre ei. Bulgarii știu ce vor și știu ce pot. Pe noi streinătatea nu ne cunoaște prin Eminescu, Creangă sau Caragiale, ci prin Tristan Tzara. Ori cum, tot sunt mai deștepti bulgarii decât noi, în ce privește prezentarea în fața streinătății a valorilor lor artistice.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

REVISTE

ABECEDAR, revistă literară, redactată de domnii: Teodor Mureșan, Emil Giurgiuca și George Boldea, apare săptămânal la Turda. Într'un format mic, aduce versuri și proză, într'o voinicească atitudine literară. Tinerii scriitori grupați în jurul acestei bune și sănătoase publicații sunt elemente cari îndreptățesc așteptări de realizări artistice. În acest număr colaborează domnii: G. Bobei, Pavel Dan, Eugen Jebeleanu, Grigore Popa și Ciccio S. Anderco care are o frumoasă poezie, *Arhanghel nou*, din care reproducem strofa următoare:

Arhanghel nou, pe scutul tău etern
 Du-mi viața în vis ca o povoară caldă,
 Și pacea îngerilor singular o scaldă
 Cu aripi înălbite, în în cari cern,
 Polen subtil ca fulgii de zăpadă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ȘTIRI

Domnul Pimen Constantinescu, redactorul acelei admirabile publicații *Ausonja* în care apar opere din marii scriitori italieni contemporani, publică în acest număr al revistei noastre, două sonete, traduse din Arturo Graf (1848--1913), poet, critic și profesor universitar la universitatea din Torino, dela moartea căruia se implinesc în vara aceasta, 20 de ani, — și care, născut la Atena, din tată german și mamă italiancă, a copilărit la Brăila în anii din preajma Unirii Principatelor.

Opera acestui aristocrat scriitor este destul de variată. Poezia *ya* atras îndeosebi și a lăsat frumoase pagini poetice.

— Domnul C. Pavel, noul conducător al Operii și Teatrului național din Cluj, va deschide Stagiunea în toamna aceasta cu Flautul fermecat de Mozart și Ovidiu de V. Alecsandri. Are un plan vast de organizare al acestui Institut artistic și va face și noul angajări la Operă și Teatru, de valori tinere și talentate. Deocamdată ni s'au comunicat: revenirea basului Ujeico și a doamnei dr. Chiti Stanciu—Demian, ca primă balerină: angajarea baritonului G. Simionescu, a tenorilor I. Puican și Ludeanu. La dramă domnișoara Florica Ciura, tânăra și talenta scriitoare, absolventă a Academiei de muzică și artă dramatică din Cluj și licențiată în litere.

DNA DR. CHIȚI STANCIU-DEMIAN

DL C. UJEICO

DL G. SIMIONESCU

DL I. PUICAN

DRA FLORICA CIURA

LIBRĂRIA EDITOARE

SOCEC & CO. S. A.

București, Calea Victoriei 13

Bogat asortiment de cărți literare, pedagogice,
de Drept și Bibliotecii de popularizare.

Ce urmărim noi?

Să vă interesăm

Să vă sjătuim

Să vă servim

Deveniți clienții noștri!

Da! veți deveni clienții și prietenii noștri pentru că GALERIILE LAFAYETTE vă oferă numai foloase. Câștig de timp, pentru că în acelaș loc găsiți adunate toate articolele. Câștig de bani pentru că magazinele noastre, eliminând intermediarii dela producător la consumator, sunt singure în măsură să efi-nească prețurile înlăturând orice concurență. Asortimente bogate, o permanentă grije de a fi în curent cu moda și cu cerințele clientelei, livrare la domiciliu, — tot lucruri menite să facă din fiecare client un credincios prieten al GALERIILOR LAFAYETTE.

Ardelenii, când vin în B u c u r e ș t i, merg la GRAND HOTEL, vis-à-vis de palatul marei librării »S o c e c« din Calea Victoriei 13. Confort modern, serviciu prompt și p r e ț u r i c o n v e n a b i l e.

„Ardealul“ Cluj, Str. Memorandului 22